

Nafarroako Gobernuak
gizarteratze- errenta
kontrolatzeko eta iruzurraren
aurka borrokatzeko duen
neurri-planari buruzko
txostena, Nafarroako
Arartekoaren erakundeak
egina

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

NAFARROAKO GOBERNUAK
GIZARTERATZE- ERRENTA KONTROLATZEKO
ETA IRUZURRAREN AURKA BORROKATZEKO
DUEN NEURRI-PLANARI BURUZKO
TXOSTENA, NAFARROAKO ARARTEKOAREN
ERAKUNDEAK EGINA

2014

Defensor del Pueblo
de Navarra
Nafarroako Arartekoa

Izenburua: **Nafarroako Gobernuak gizarteratze- errenta kontrolatzeko eta iruzurra-
ren aurka borrokatzeko duen neurri-planari buruzko txostena,
Nafarroako Arartekoaren erakundeak egina**

Argitaratzailea: Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoaren erakundea

© 2014ko, Abendua

Diseinua eta maquetazioa: Carlos Fernández Prego

0

AURKIBIDEA

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

AURKIBIDEA

I. SARRERA. TXOSTENAREN ARRAZOIA ETA XEDEA	11
II. METODOLOGIA	19
2.1. Gizarte Politiketako Departamentuari egindako informazio eskaria	19
2.2. Gizarte Politiketako Departamentuak emandako informazioa eta dokumenta- zioa	23
2.3. Behin-behineko txostena Gizarte Politike- tako Departamentuari helaraztea, alega- zioak aurkezteko ..	44
III. ESKATUTAKO TXOSTENA DELA-ETA EMANDAKO INFOR- MAZIOARI BURUZKO GOGOETAK	47
3.1. Nafarroako Gobernuak gizarteratze- errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko duen neurri-plana	47
3.2. Gizarte Politiketako Departamentuaren ikuskatze-jardueraren gainbegiratzea, gizarteratze-errentari dagokionean	52
IV. ONDORIOAK	65

1

SARRERA.

TXOSTENAREN ARRAZOIA
ETA XEDEA

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

1. SARRERA.

Txostenaren arrazoia eta xedea.

11

2 014ko irailaren 1ean egindako bilkuran, Nafarroako Parlamentuko Eledunen Batzarrak honako erabakia hartu zuen, Bildu Nafarroa parlamentu- taldeko foru parlamentari Bikendi Barea Aiestaran jaunak eskatuta:

“Nafarroako Arartekoari eskatzea txosten bat egin dezan gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko Nafarroako Gobernuaren neurri-planari buruz”.

Eledunen Batzarraren erabakia 2014ko irailaren 4an igorri zitzaion Nafarroako Arartekoaren erakundeari, eta haren erregistroan alta eman zitzaion. Erabaki horri gehitu zitzaion aipatutako foru parlamentariak erakunde honi egindako eskariaren idazkia, non eskariaren aurrekariak eta Bildu Nafarroa parlamentu-taldearen gogoeta bartzuk ageri baitira. Idazki horrek 2014ko uztailaren 22ko data dauka.

Aurrekariak honako ardatzak zituzten:

a) Gizarte Politiketako kontseilariak 2014ko apirilaren 23an egindako aurkezpen publikoa esanez, “exekutiboak areagotu nahi duela gizarte errenta jasotzen dutenek beren betebeharrak betetzeari buruzko ikuskatzea, bai eta iruzurraren kontrolatzeko neurriak, ezkutuko ekonomiaren kontrako borroka edo fikziozko ezkontideen bereizketen gaineko zaintza ere. Eta Nafarroako Gobernuaren webgunean aurkezpenaren egunean jarritako prentsa-oharraren lerrokada batzuk biltzen ditu.

b) Gizarte Politiketako Departamentuak, 2014ko apirilaren 23an bertan, “Nafarroako Gobernuaren gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurri-plana” delakolari emandako publizitatea.

c) Gizarte Politiketako kontseilariak, 2014ko maiatzaren 21ean, Nafarroako Parlamentuan egindako agerraldia, “Nafarroako Gobernuaren gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurri-plana” azaltzeko. Agerraldi horretan, kontseilariak adierazi zuen ez zitzaiola egokia iruditzen “iruzur”

terminoa, eta “Nafarroako Gobernuari ez dagokiola kalifikazio hori egitea; hori dela eta, 2013an gizarteratze-errenta erretiratzeko izan diren kasuetan, ez dugu inolaz ere eta inoiz ere adieraziko halako per- tsonak iruzur egoeran daudenik, baizik eta ez- betetze batzuk aurkitu direla legeak gizarteratze- errenta eskuratzeko ezarritako baldintzetan”.

13

Bildu Nafarroa parlamentu-taldearen gogoetak, Nafarroako Gobernuaren gizarteratze errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurri-planari buruzkoak, hiru ziren; honakoak, hitz- tzez hitz:

1. Edozein iruzur-jardueraren aurkako borroka eta baliabide publikoen gaineko kontrol neurriek administrazio publiko guztien betebeharrak izan behar dute.
2. Beren egoera sozio-ekonomiko edo/eta ego- era desegituratua direla-eta ahuldade bereziko egoeran dauden populazio-sektoreen kasuan, administrazioen jarduketek egokiak, propor- tzionatuak eta bereziki arretatsuak izan behar dute, jasotako errenten gaineko kontroleko edo iru- zurraren aurkako jarduketan ondorioz ikertzen diren edo murrizketak nahiz gizarteratze-

errentaren erretiratzea aplikatzen zaizkien pertsona bakarreko unitateen edo familien babesgabetasuna areagotu ez dadin

3. Nafarroako Gobernuak Gizarte Politiketako Departamentuak, 2014ko apirilaren 23an, gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurri-planeari iragarritako neurriak, kasu batzuetan, proportzio falta, anbigutasuna, babesgabetasuna, aldebakartasuna eta deskoordinazioa eragin ditzakete, eta berez zailak diren egoerak larriagotu ditzakete, pertsonen eta familia-unitateen egoera larria den testuinguru batean.

Barea Aiestaran jaunaren idazkiaren amaieran, eskari bat egiten zen Nafarroako Arartekoak txosten bat egin dezan Nafarroako Gobernuaren gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurri-planari buruz, hain zuzen Nafarroako Gobernuak 2014ko apirilaren 23an iragarritakoari buruz”.

Nafarroako Parlamentuko Eledunen Batzarraren eskaera aztertuta, joko zen bat zetorrela Nafarroako Foru Komunitateko Arartekoari buruzko uztailaren 3ko 4/2000 Foru Legeko 16.d) artikuluan xedatutakoarekin.. Arau horren arabera, Arar-

tekoak txostenak egin ditzake bere eskumenen esparruan, zeina baita Konstituzioak eta Nafarroa-ko Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruz-ko Lege Organikoak babestutako eskubide eta askatasunak defendatzea eta hobeki babestea.

Eskaria herritarrek aipatutako gizarteratze-errenta jasotzeari buruzkoa da. Gizarteratze-errenta prestazio ekonomiko bat da, publikoa, aldizkako, osagarria, beste prestazio batzuen subsidiarioa, eta, oro har, bahiezina. Hura lortzeko, eskubide subjektibo bermatu bat badago, baldin eta betetzen badira urtarrilaren 23ko 1/2012 Foru Legean ezarritako baldintzak, eta kasua bada, haiei eusten bazaie.

Foru lege honen 1.1 artikulua xedatzen du helburu duela aldizkako prestazio ekonomiko baterako eskubidea arautzea, bai eta gizarteratze-neurriak eta laneratzeko lagungarriak diren prozesu eta programak ezartzea ere, pertsonen eta familia-unitateen bazterketa saihestu, bazterketa egoerak aldatu eta gizarteratzea eta laneratzeari sustatze aldera”.

Gizarteratze-errenta herritarren eskubide bat denez gizarte politikekin eta gizarte ongizatearekin lotutakoa, haren

kontrolaren gaineko txosten bat egitea guztiz sartzen da Nafarroako administrazio publikoen jardura ikuskatzeko Arartekoak dauzkan eskumenen barruan, Konstituzioak eta Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko Lege Organikoak babestutako eskubide eta liberteak defendatzearen eta babestearen eginkizuna dela eta, Foru Komunitatearen eskumenen eremuan (Foruaren Hobekuntzako 18.ter 1. artikulua).

Edukiari dagokionez, txostenak, sarrera honen ondotik, hiru atal dauzka: a) lanketarako jarraitutako metodologia, administrazio publiko eskudunari eskatutako informazioa eta administrazio horrek emandako informazioa; b) Gizarte Politiketako Departamentuak emandako informazioari buruz egiten diren gogoetak eta departamentu horrek gizarteratzerrenta dela eta egiten duen ikuskatze jardueraren gainbegiratzea; eta c) ateratzen diren ondorioak.

2

METODOLOGIA

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

2. METODOLOGIA.

2.1. Gizarte Politiketako Departamentuari egindako informazio eskaria.

19

Nafarroako Parlamentuaren erabakia betetzeko eta, horrenbestez, Nafarroako Parlamentuak eskatutako txostena egiteko, erakunde honek, 2014ko irailaren 5ean, Gizarte Politiketako kontseilariari eskatu zion 2014ko urriaren 16a baino lehen informazioa zezan planteatutako gaiei buruz.

Zehazki, Nafarroako Arartekoak egokitzat jo zuen Gizarte Politiketako kontseilariari eskatzea honako informazioa eman ziezaiola Eledunen Bartzarraren erabakian aipatutako gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko Nafarroako Gobernuaren neurri-planari buruz:

- a) Gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko Nafarroako Gobernuaren neurri-planaren kopia bat, non haren eduki osoa jasoko baita.

- b) Plan horren onespeneri buruzko erabakia- ren edo foru aginduaren kopia bat, plan hori argi- taratu den Nafarroako Aldizkari Ofizialaren aipa- menarekin, kasua bada.
- c) Gizarte Politiketako Departamentuan egon eta planean aipatzen diren txosten tekniko eta juri- dikoek kopia bat.
- d) Plan hori egiteko eta onesteko jarraitutako espediente administratiboaren kopia bat.
- e) Plana egiteko eta haren helburuetarako eza- rritako irizpide orokorrak, halakorik badago.
- f) Plan hau betetzeko edo haren jarraipena egiteko edo haren aplikazioa dela-eta eratu diren batzorde edo lantaldeen akordio eta aktak (Gara- penari Arreta Emateko eta Pertsonak Gizartera- tzeke Zerbitzuko eta Oinarrizko Gizarte Zerbi- tzueta lantaldeak, Gizarte Zerbitzuak Koordinatzeko Batzordea).

Halaber, gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurriak ebaluatu ahal izateko, errenta hori lortu eta erabiltzeari dagokionez:

- Gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko 2013an eta 2014an egindako kontrol eta ikuskatze kopurua.
- Gizarte Politiketako Departamentuak irekitako espediente administratibo osoen kopia bat: 2013ko urtarrilaren 1etik aurrera kontrol, ikerketa, ikuskapen eta abarrekoak egiteko espedienteak, gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurri-planean zehazten diren arrazoietatik edozein dela-eta abiatutakoak.
- 2013an eta 2014an gizarteratze-errentaren kontrolarekin eta iruzurraren aurkako borrokarekin lotuta eman diren ebazpenen kopurua.
- Gizarte Politiketako Departamentuak irekitako espediente administratibo osoen kopia bat; hain zuzen, 2013ko urtarrilaren 1etik aurrera errenta erretiratzeko, murrizteko, ukatzeko, atzera botatzeko, berrikusteko, gutxitzeko itzultzeko edo antzekoetarako ebazpenak eman direneko espedienteak, gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurri-planean zehazten diren arrazoietatik edozein dela-eta abiatutakoak.

Horretarako, garrantzitsutzat jotzen dira plan horretan gizarteratze-errenta kontrolatu edo erretiratzeko jokabidetzat jasota ageri diren arra- zoiak, eta ez 2014ko apirilean plana onetsi izate- ren egitate administratiboa.

– Gizarte Politiketako Departamentuak ezarri dituen berme, mekanismo edo neurri berariazko- ak, gizarteratze-errentaren ematea kontrolatzeko eta iruzurraren aurka jotzeko hartutako neurrien aplikazioa egokia, proportzionatua eta bereziki arretatsua dela segurtatzekoak, ikertzen diren edo murrizketak edo erretiratzea aplikatzen zaizkien pertsona bakarreko unitateek edo familia-unitate- ek daukaten babesgabetasuna ez areagotzeari begira, eta, halaber, saihesteari begira aplikazio horrek eragin ditzan proportziogabetasuna, anbi- guotasuna, babesgabetasuna, aldebakartasuna, deskoordinazioa edo egoeren larritzea, zeren eta egoera horiek berez zailak baitira pertsonen eta familia-unitateen egoera larrien kasuetan.

– Behar litekeen beste edozein argitasun.

Informazioa eskatzeko idazki horretan, Nafarro- ako Arartekoak gogorarazi zuen “interesdunen datu pertsonalak

ezagututa –Nafarroako Ararteko- aren erakundeak legez haietarako sarbidea dauka–, erakunde honek erreserba guztiz konfidentzial bat eginen du; izan ere, gure aldetik honako konpromisoa hartzen dugu: datu horiek ez dira inon ere azalduko Departamentuarentzat egi- ten den txostenean, halako moduz non datuak ezagutzen diren pertsonen identifikazioa gordeko baita”.

Emandako epean eskatu genuen informazioa eskuratu ez genuenez, 2014ko urriaren 23an eska- ri hori berretsi zen, eta eskatu zen hamabost egun baliodunen epean eskatutako informazioa emate- ko.

2.2. Gizarte Politiketako Departamentuak emandako informazioa eta dokumentazioa.

2014ko azaroaren 14an, Nafarroako Arartekoa- ren erakundeak Gizarte Politiketako kon- tseilariaren txosten bat jaso zuen, honako hamahi- ru dokumentu hauekin batera:

1. Gizarteratze-errentaren kudeaketari buruzko eskuliburua (2014ko uztaileko 2.3 bertsioa).

2. 2014ko gizarteratze-errentaren onuradunen ikuskatze-prozesuko fluxu-eskema (fluxugrama); gizarteratze-errenten prozesuaren onespena, 2014ko ekainaren 11koa.
3. Ikuskatze-prozesuaren fitxa (prozesuaren onespena 2014ko ekainaren 11koa da).
4. Garapenari Arreta Emateko eta Pertsonak Gizarteratzeko Zerbitzuko zuzendariaren idazki bat, 2014ko ekainaren 30ekoa, non jakitera ematen baita Plangintza, Kalitate eta Ikuskatze Zerbitzuen ofizioa, 2014rako onetsitako Gizarte Politikaren arloko Ikuskatze Planari dagokiona (apirilaren 25eko 262/2014 Foru Agindua).
5. Plangintza, Kalitate eta Ikuskatze Zerbitzuko zuzendariaren 2014ko azaroaren 14ko idazki bat, zeina hirugarren pertsona bati zuzendutako gutunaren eredu gisa erabiltzen baita. Bertan, 2014an onetsitako ikuskatze-plana aipatzen da, eta gizarteratze-errentaren jasotzaileen artean lagin aleatorio bategin dela, eta idazkiaren hartzaileari ikuskatze bat eginen zaiola, fede emateko moduan justifika ditzan jasotzen aritu den gizarteratze-errentaren baldintzak.

6. Gizarte Politiketako kontseilariaren apirilaren 25eko 262/2014 Foru Agindua, Nafarroako gizarte politikaren arloko ikuskatze-plana onesten duena 2014. urterako (2014ko ekainaren 5eko Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratu da).
7. Gizarte Politiketako kontseilariaren otsailaren 28ko 199/2013 Foru Agindua, Nafarroako gizarte politikaren arloko ikuskatze-plana onesten duena 2013. urterako (2013ko apirilaren 9ko Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratu da).
8. 1/2012 Foru Legea, urtarrilaren 23koa, gizarteratze-errenta arautzen duena
9. Oinarrizko errenta arautzen duen apirilaren 19ko 120/1999 Foru Dekretua.
10. Eskola-absentismoko kasuetan jarduteko protokoloa, 2014ko otsailekoa. Protokolo hori Nafarroako Gobernuko Hezkuntza Departamentuko Absentismoaren eta Eskola-uztearen aurkako Bantzordeak landu du.

11. Gizarte Politiketako kontseilariaren espediente administratiboa, Nafarroako gizarte politika-
ren arloko ikuskatze-plana onesten duena 2013. urterako. Espediente horrek foru agindu bat eta Plangintza, Kalitate eta Ikuskatze Zerbitzuaren proposamen-txosten bat dauzka.

12. Oinarrizko Laguntzako Koordinazio Batzordeak 2014ko apirilaren 30ean egindako bilera-
ren akta bat, eta haren eranskin gisa, Gizarte Politiketako kontseilariaren foru aginduaren proiektu bat, zeinak arautzen baitu Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren Gizarte Zerbitzuen Oinarrizko Laguntzako Koordinazio Batzordea. Akta horretan, ez da inongo punturik ageri gizarteratze-errentaren kontrolari buruz, errenta hori jasotzearen arloko iruzurraren aurkako borroka buruz edo gai horien gaineko neurrien berariazko plan baten lanketari buruz.

13. “Gizarteratze-errentaren arloko ez-betetzeari” izenburua daraman orria, 2014ko urriaren 15eko data duena, non datu batzuk ageri baitira, 2013an eta 2014an ez-betetzeari bat tarteko ezeztatutako espedienteen kopuruarekin eta 2013an eta 2014an ez-betetzeari bat

tarteko baja eman zaien espedienteen kopuruarekin, bai eta ez-betetze horien arrazoiekin ere.

Gizarte Politiketako kontseilariaren txostenean, honakoa azaltzen da:

“Erakunde horrek dokumentazioa eta zenbait informazio igortzeko egindako eskabideari dago- kionez, Nafarroako Parlamentuko lehendakariak egindako eskaerari erantzuna eman ahal izateko

27

– *Nafarroako Parlamentuko Eledunen Batzarraren irailaren 1eko erabakiari jarraituz, Nafarroako Arar- tekoari eskatzen zaio txosten bat egin dezan gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko Nafarroako Gobernuaren neu- rri-planari buruz (i14-07 espediente)–, bidezkoa da honako argibideak ematea, eskabideko alderdi bakoitzari dagokionez:*

a) Gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzu- rren aurka borrokatzeko Nafarroako Gobernu- ren neurri-planaren kopia bat, non haren eduki osoa jasoko baita.

Gizarteratze-errenta kontrolatzeko neurri-plana Nafarroako Gobernuko Gizarte Politiketako Departamentuko Gizarte Zerbitzuen ikuskatze planaren barruan dago.

Gizarteratze-errenta kontrolatzeko Nafarroako Gobernuaren neurri-plana ez da berriazko plan bat, baizik eta Departamentuaren jarduketa-multzoren atal bat. Jarduketa horiek orientatuta daude bermatzera baliabide publikoak eskubidea duten pertsonengana eta familia-unitateengana heltzen direla.

28

Gizarteratze-errentaren prestazioen kontrol-, berrikuspen- eta ikuskapen-jarduketa horiek guztiak bi zerbitzuek egiten dituzte, eta bi une desberdinetan:

1.- Garapenari Arreta Emateko eta Pertsonak Gizarteratzeko Zerbitzua: Kontrol-jarduketak prestazioa eskatzeko espedientea izapidetzen den bitartean egiten dira, eta honako honetan dautza: 1/2012 Foru Legean eta 120/1999 Foru Dekretuan araututa dagoen gizarteratze-errenta emateko legez ezarritako prozesuari lotutako kudeaketa administratiboari dagozkion egiaztapen eta azter-

*ketak. Aipatutako arauetan jasota daude bai pres-
tazioa eskuratzeko eskubiderako kasuak, bai hura
emateko baldintzak ere. Jarduketa horiek honako-
ak dira: batetik, eman aurretiko egiaztapen-lanak;
bestetik, jasotzeko baldintzak betetzeari buruzko
kontrol-lanak.*

*Gizarteratze-errenta eskatzeko espedienteak
izapidetzeko prozesuko fitxa erantsi dugu. (1.
dokumentua)*

*Errenta eskuratu ahal izateko baldintzen bete-
tzearekin lotutako ohiko lanei dagokienez, horiek
beste entitate eta erakunde batzuekiko lankide-
tzan egiten dira: espedienteen jasotako dokumen-
tazioa aztertzen da; argitasunak eskatzen zaizkie,
kasua bada, oinarrizko gizarte zerbitzuari edo
zuzenean interesdunari; informazio osagarria
eskatzen da informazioa falta den kasuetan;
doku-mentazioa eskatzen zaie Zerga Ogasunari,
Gobernuaren Ordezkaritzari –Atzerritarrak–,
Nafarroako Enplegu Zerbitzuari eta abarrei,
eta beharrezkoa denean kasuko helbidera
bisita egiten da, oinarrizko gizarte
zerbitzuetako gizarte langileek ere esku hartuta.*

Espedienteak kontrolatu eta aztertzeko lanei dagokienez, gizarteratze-errenta azkentzen da baldintza horien ez-betetzeak aurkitzen direnean.

Gizarteratze-errentak azkentzeko kasuen kopurua oso txikia da, zeren eta hura emateko prozesuan eskuratze-baldintzak betetzeari buruzko egiaztapena exhaustiboa baita, eta, horrenbestez, gutxitan gertatzen baita geroztik egiaztatzea ez-beteteren bat dagoela, eta horren ondorioz presztazioa kendu beharra dagoela.

30

Prozesuan zehar zehatu beharreko egitateren bat gertatzekotan, kasuko zehapen-espeditentea abiatuko da. Espediente horien izapideetan, ahal den guztian bermatzen dira interesdunen eskubiak eta haien defentsa, bereziki, interesdunarentzako jakinarazpenari dagokionez (lehenengo, posta ziurtatu bitartez; itzultzen bada, NAO n argitaratzen den eta, halaber, kasuko udaletxeko iragarki oholean jartzen den ediktu baten bidez).

2.- Plangintza, Kalitate eta Ikuskapen Zerbitzua.
Gizarte Politiketako Departamentuaren oinarri-eriskoa

egitura ezartzen duen uztailaren 25eko 73/2012 Foru Dekretuak Plangintza, Kalitate eta Ikuskatze Zerbitzuaren eginkizunak ezartzen ditu. Eginkizun horiek Gizarte Politiketako kontseilariak urtero foru agindu bidez onesten duen ikuskatze- planaren bitartez zehazten dira.

Ikuskatze-plan guztiek eskatzen dute zehaztu edo finka dadin zein alderdi ikuskatuko diren one- tsitako ikuskatze-planaren erreferentziako urtean zehar, bai zerbitzuen prestazioan, bai prestazio ekonomikoetan.

Bat baino gehiago dira plangintza hori egitura- tzen duten elementuak; honakoak, esate baterako: eskura dauden baliabideak; azken urteetan ikus- katu ez diren zerbitzu edo prestazioen ikuskatzea; salaketek zer eragin duten bai zerbitzu jakin ba- tzuetan, bai aurreko ekitaldietan aurkeztu diren gai batzuetan, zerbitzuak ematen ari diren modua dela-eta behin eta berriz ematen diren edo gerta- tzen hasi diren alderdi edo kasuistikak adieraz di- tzaketelako.

Sistemaren osotasunean eragina duten zerbi- tzu edo prestazio edo alderdi zehatzen egoera

orokorrari buruzko ezagutza bat eskuratzeko beharra –horrek, izan ere, gaiaren arabera ikuskatzeak ekartzen ditu– ikuskatze-plangintzan eragiten duen beste alderdi bat da.

Ez da ikuskatze-plan berariazkorik egiten zerbitzu jakinetarako, zerbitzuen multzo baterako edo prestazio ekonomiko jakin batzuetarako

– esate baterako, gizarteratze-errenta–.

32

Gizarteratze-errentari dagokionez, oinarrizko ikuskatze-ildoei eutsi zaie azken ekitaldietako urteko ikuskatze planen barruan (prestazio ekonomikoetatik handiena baita).

Nafarroako Gobernuko Gizarte Politiketako Departamentuaren 2014rako ikuskatze-planak honakoa jasotzen du jarduketa-programa gisa:

“VII.1. programa.

Helburua: Laguntza ekonomikoak jasotzeko exijitzen diren baldintzen betetzeari buruzko egiaztapena.

– *Jarduketaren edukia:*

Ikuskapen zerbitzuak egiaztatuko du –egokien jotzen dituen bitartekoak erabiliz– modu frogagarrian betetzen direla laguntza ekonomikoak jasotzeko ezarrita dauden betekizunak.

– *Jarduteko eremua.*

Jasotako laguntza ekonomikoen hartzaileak.”

2014ko ikuskatze-protokoloa honako dokumentu hauek (erantsitakoak) osatzen dute:

Ikuskatze-prozesuaren fluxugrama (2. dokumentua)

Prozesuari buruzko fitxa, 2014-06-11n onetsia (3. dokumentua)

Ikuskatzeari buruzko ofizioa (4. dokumentua)
Jakinarazpenaren gutuna (5. dokumentua)

Protokoloak dioen bezala, gizarteratze-errenta jasotzen dutenen lagin aleatorio bat hartu zen, zein espediente ikuskatuko ziren hautatzeko.

Jarduketa plana, horrenbestez, honakoek osatzen dute: gizarteratze-errenta kudeatzeko arduraren duen atalak, organo eskudunekin datuak trukatu ondoren, espedienteen gainean egindako azterketak, eta berezko ikuskatze jarduketa arruntak.

b) Plan horren onespenerari buruzko erabakia- ren edo foru aginduaren kopia bat, plan hori argi- taratu den Nafarroako Aldizkari Ofizialaren aipa- menarekin, kasua bada.

1. Ikuskatze-prozedura.

Honakoak erantsi ditugu: Gizarte Politiketako kontseilariaren apirilaren 25eko 262/2014 Foru Agindua, Nafarroako gizarte politikaren arloko ikuskatze-plana onesten duena 2014. urterako. 2014ko ekainaren 5eko 109. Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratua (6. dokumentua).

Gizarte Politiketako kontseilariaren otsailaren 28ko 199/2013 Foru Agindua, Nafarroako gizarte politikaren arloko ikuskatze-plana onesten duena 2013. urterako. 2013ko apirilaren 9ko Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratu da (7. dokumentua).

2. Gizarteratze-errenta azkentzeko prozedura. Honakoak erantsi ditugu: - 1/2012 Foru Legea,

urtarrilaren 23koa, gizarteratze-errenta arautzen

duena 2012ko otsailaren 3ko Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratua eta azaroaren 26ko 36/2013 Foru Aginduaz aldatua (2013ko abenduaren 4ko NAO) (8. dokumentua).

– Oinarrizko errenta arautzen duen apirilaren 19ko 120/1999 Foru Dekretua. 1999ko maiatzaren 3ko Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratua; akats zuzenketa 1999ko uztailaren 30eko Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratu zen (9. dokumentua).

– Eskolako absentismo kasuetan jarduketako protokoloaren kopia (10. dokumentua).

c) Gizarte Politiketako Departamentuan egon eta planean aipatzen diren txosten tekniko eta juridikoen eta haiek egin eta onesteko jarraitutako espediente administratiboaren kopia bat.

d) Plan hori egiteko eta onesteko jarraitutako espediente administratiboaren kopia bat.

Nafarroako Gizarte Politikaren arloko 2013rako ikuskapen planaren onespenerako jarraitutako espediente administratiboaren kopia erantsi dugu. (11. dokumentua).

e) Plana egiteko eta haren helburuetarako eza- rritako irizpide orokorrak, halakorik badago.

Dokumentu honen a) letran adierazi bezala, bat baino gehiago dira ikuskatze-lanaren plangin- tza determinatzen duten elementuak, eta, horren- bestez, ez dago zertan haiek errepikatu.

Nafarroako Gobernuaren Gizarte Politiketako Departamentuko gizarte zerbitzuen ikuskapen planaren helburuei dagokienez, helburu du egiaztatzea laguntza ekonomikoak jasotzeko exijitzen diren baldintzak betetzen direla.

Hartara, Ikuskapen Zerbitzuak egiaztatuko du, egokien jotzen dituen bitartekoak erabiliz, modu frogagarrian betetzen direla laguntza ekonomikoak jasotzeko ezarrita dauden betekizunak.

Garapenari Arreta Emateko eta Pertsonak Gizarteratzeko Zerbitzuak egindako kontrolari eta berrikuspenari dagokionez, jarduteko irizpide nagusia da legezketasunaren printzipioa errespetatzea eta gizarteratze-errenta arautzen duen legean ezarritakoa betetzea. Zehazkiago, prestazioa eskuratzeko baldintzei, onuradunen betebeharrei eta prestaziorako eskubidea azkentzeari dagokienez.

Helburua hauxe da: bermatzea baliabide publikoak eskubidea duten pertsonengana eta familia-unitateengana heltzen direla.

f) Plan hau betetzeko edo haren jarraipena egiteko edo haren aplikazioa dela-eta eratu diren batzorde edo lantaldeen akordio eta aktak (Gara- penari Arreta Emateko eta Pertsonak Gizartera- tzeke Zerbitzuko eta Oinarrizko Gizarte Zerbi- tzueta lantaldeak, Gizarte Zerbitzuak Koordinatzeko Batzordea).

Ez da inongo berariazko batzorde edo lantal- derik eratu.

Aipatu bezala, gizarteratze-errentaren kontrola ez da berariazko plan bat, baizik eta Departamen- tuak arloari buruz egiten dituen jarduketan multzo bat.

Gaiari buruzko informazioa Gizarte Zerbitzuen Koordinazio Batzordearen 2014ko apirilaren 30eko bileran eman zen. Batzordearen akta erantsi da.

Hartan, izan ere, gizarteratze errenta emateko prozesuari buruzko alderdi praktikoko batzuk landu ziren. (12. dokumentua).

Halaber, gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurriak ebaluatu

ahal izateko, errenta hori lortu eta erabiltzeari dagokionez, honako informazio gehigarria eskatu da:

– Gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iru- zurraren aurka borrokatzeko 2013an eta 2014an egindako kontrol eta ikuskatze kopurua.

39

2013. urtea

*Egindako kontrol kopurua (izapidetutako espe- dientek):
16.734 espediente.*

*Ikuskapen Zerbitzuak aztertutako espediente kopurua: 247
espediente.*

2014. urtea (urriaren 15ean)

*Egindako kontrol kopurua (izapidetutako espe- dientek):
13.533 espediente.*

*Ikuskapen Zerbitzuak aztertutako espediente kopurua: 427
espediente.*

– *Gizarte Politiketako Departamentuak ireki- tako espediente administratibo osoen kopia bat; hain zuzen, 2013ko urtarrilaren 1etik aurre- ra kontrol, ikerketa, ikuskapen eta abarreko bat egiteko espedienteei dagozkien espedienteak, gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurra- ren aurka borrokatzeko neurri-planean zehaz- ten diren arrazoietatik edozein dela-eta abiatu- takoak.*

Kontroleko eta ikerketako ekintzek, aurreko puntuetan jada azaldu dugun bezala, gizarteratze- errenta izapidetzeko espediente guztiak hartzen dituzte, eta efizientzia- eta ekonomia-printzipioa aplikatuta, ezin dugu 30.267 espediente osoen kopiarik igorri; edonola ere, zure esku daude era- bat, edozein kontsulta edo egiaztapen egiteko.

2014ko ikuskapen-planaren ikuskapen proze- durari dagokionez, oraindik ez da hura amaitu; horrenbestez, urte horretan hasitako espedienteak itxi gabe daude. Haren amaierako txostena amaitu bezain laster helaraziko dizugu.

– *2013an eta 2014an gizarteratze-errentaren kontrolarekin eta iruzurraren aurkako borroka- rekin lotuta eman diren ebazpenen kopurua.*

gutxitzeko itzul- tzeiko edo antzekoetarako ebazpenak eman direneko espedienteak, gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borroka- tzeiko neurri-planean zehazten diren arrazoieta- tik edozein dela-eta abiatutakoak.

Errenta erretiratzeko, gutxitzeko, ukatzeko, a- tzera botatzeko, berrikusteko, murrizteko, itzultzeko edo horien antzekoetarako espediente administra- tiboak dagokienez, aurreko puntuetan jada adiera- zi den bezala eta efizientzia- eta ekonomia-prin- tzipioak aplikatuta, ezin dugu bidali 1.361 espediente osoen kopia; espediente horiek, nola- nahi ere, zure eskura jartzen ditugu, edozein kon- tsulta edo egiaztapen egiteko.

– Plan horretan gizarteratze-errenta kontro- latu edo erretiratzeko jokabidetzat jasota ageri diren arrazoiak, eta ez 2014ko apirilean plana onetsi izateren egitate administratiboa.

Arrazoi substantiboak dira gizarteratze-errenta arautzen duen urtarrilaren 23ko 1/2012 Foru Lege- an jasotako ez- betetze kausak.

2013an eta 2014an antzemandako ez-bete- tzeen arrazoien xehetasunak erantsi ditugu. (13. dokumentua)

– Gizarte Politiketako Departamentuak eza- rri dituen berme, mekanismo edo neurri bera- riazkoak, gizarteratze-errentaren ematea kontrolatzeko eta iruzurraren aurka jotzeko har- tutako neurrien aplikazioa egokia, propor- tzionatua eta bereziki arretatsua dela segurta- tzeakoak, ikertzen diren edo murrizketak edo erretiratzea aplikatzen zaizkien pertsona baka- rreko unitateek edo familia-unitateek daukaten babes- gabetasuna ez areagotzeari begira, eta, halaber, saihesteari begira aplikazio horrek eragin ditzala proportziogabetasuna, anbiguotasu- na, babesgabetasuna, aldebakartasuna, desko- ordinazioa edo egoeren larritzea, zeren eta ego- era horiek berez zailak baitira pertsonen eta familia-unitateen egoera larrien kasuetan.

Bermeak legezkotasun-printzipiotik berez heldu direnak dira; izan ere, Administrazioak horren arabera jokatu behar du, eta horri dagokio- nez, ez dira legeak ikuskapen bat jasotzen duen beste edozein herritarri ematen dizkion bermeez oso bestelakoak.

Horixe da informatu beharrekoa.”

2.3. Behin-behineko txostena Osasun Departamentuari helaraztea, alegazioak aurkezteko.

Behin erakunde honek Nafarroako Parlamentuak eskatutako txostenaren behin-behineko testua eginda, 2014ko maiatzaren 26an Osasun Departamentuari igorri zitzaion, azken horrek, egokitzat jotzen bazuen, hari buruz, 2014ko ekainaren 17a baino lehen, bidezko oharra edo alegazioak aurkezteko. Halaber, argi utzi zen ohar horiek Nafarroako Parlamentuari helaraziko zitzaizkiola, ezagut zitzan, eta txostenaren behin betiko testua Nafarroako Parlamentuari ekaina baino lehenago bidaliko zitzaizkiola, Eledunen Batzarraren erabakia betetze aldera.

Joan den ekainaren 20an, Osasun Departamentuaren oharra jaso ziren. Haien kopia txosten honi erantsi zaio.

3

ESKATUTAKO TXOSTENA
DELA-ETA EMANDAKO
INFORMAZIOARI BURUZKO
GOGOETAK

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

3. ESKATUTAKO TXOSTENA DELA-ETA EMANDAKO INFORMAZIOARI BURUZKO GOGOETAK.

47

Nafarroako Parlamentuari txostena egiteko eskaria oinarrituta dago “Gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko Nafarroako Gobernuaren neurri-planean”.

Horrenbestez, ezer baino lehen, zehaztu behar dago neurri-plan hori existitzen ote den, haren edukia ezagutu beharra dago eta jakin behar da zer eragin dauzkan gizarteratze-errentaren onuradun direnen eskubideetan.

3.1. Nafarroako Gobernuak gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko duen neurri-plana.

Aipatu beharreko lehenengo ondorioa da ezen, termino juridiko eta administratiboetan, Administrazioak ez duela

dokumenturik izapidetu “Nafarroako Gobernuak gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko duen neurri plana” izenarekin.

Ez legoke, horren arabera, halako planik, izen eta eduki zehatz eta berariazko horrekin, hau da, organo eskudunak prozedura administratibo baten arabera onetsitako dokumentu gisa, horrek bermatuko baitzuen herritarrek edo ekintza zuzentzen zaien beste hirugarrenek hura ezagutzea. Horren bestez, ez dago espediente administratiborik, foru agindurik edo bestelako xedapenik Nafarroako Parlamentuko Eledunen Batzarrak eskatutako txostenaren xedea den plana onesten duenik.

Gizarte Politiketako kontseilariak honakoa informatzen du horri buruz:

- Gizarteratze-errenta kontrolatzeko neurri-plana Nafarroako Gobernuko Gizarte Politiketako Departamentuko Gizarte Zerbitzuen ikuskatze planaren barruan dago.
- Gizarteratze-errenta kontrolatzeko Nafarroako Gobernuaren neurri-plana ez da berariazko plan bat, baizik

eta Departamentuaren jarduketa- multzoaren atal bat. Jarduketa horiek orientatuta daude bermatzera baliabide publikoak eskubidea duten pertsonengana eta familia-unitateengana heltzen direla.

Hala eta guztiz ere, Gizarte Politiketako Departamentuak jotzen du gizarteratze-errenta kontrolatzeko neurri-plan bat badagoela: berariazko planik ez dagoen arren, baliabide publikoak eskubidea dutenengana iristen direla bermatzera orientatuta-ko jarduketa administratiboen multzoaren atal bat dira. Horri dagokionez, baieztatzen da plan hori existitu egiten dela, kontzeptu material moduan, halakotzat ulertuta erabakien eta berariazko ekin-tzen eta ekintza koherenteen multzo bat, xede jakin bati edo xede batzuei baliabideak esleitzeko, nahiz eta dokumentu bakar batean –aldi baterakoa nahiz iraunkorra– idatzita, zabaltzera emanda eta ezagututa ez egon.

Erakundeak Nafarroako gobernuaren webgunean dokumentu bat aurkitu du, honako izenburuarekin: “Gizarte Politikak. Gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko Nafarroako Gobernuaren neurri-plana 2014ko apirilaren 23koa da eta Gizarte Politiketako Departamentuak egindakoa da, azalean daukan ikurrari

erreparatuz gero; hain zuzen ere, hura prentsa aurrean aurkezteari eta prentsa-ohar bidez iragar- tzeari begira egindako azala.

Honakoa da agiri horren helbide elektronikoa (2014ko azaroaren 20an oraindik ere internet bidez kontsulta zitekeen):

[http://www.navarra.es/NR/rdonlyres/ F73E6384-4CE8-4329-967C- 44F645BC71E0/281453/230414ps80.pdf](http://www.navarra.es/NR/rdonlyres/F73E6384-4CE8-4329-967C-44F645BC71E0/281453/230414ps80.pdf)

50

Hamar diapositiba dira esaldi labur eta marraz- kiekin; haietan, “kontroleko neurri-plana” eta “iruzu- rra kontrolatzea” ideiak errepikatzen dira.

Badirudi, horrenbestez, plan gisa iragarri zela 2014ko ikuskapen planaren atal arrunt bat dena. Plan hori aurreko ekitaldietan bezala onetsi zen, eta bere edukiko berariazko neurri gisa ageri dira Departamentuaren jarduketari buruzko urteko ikuskapen-plana osatzen duten neurriak, zeinak ez baitagozkio berariaz gizarteratze-errentari.

Hartara, 2014. urterako Nafarroako gizarte poli- tikaren arloko ikuskatze-plana onesten duen Gizarte Politiketako

kontseilariaren apirilaren 25eko 262/2014 Foru Aginduaren VII.1 atalean, honakoa zehazten da:

“VII.1. programa.

Helburua: Laguntza ekonomikoak jasotzeko exijitzen diren baldintzen betetzeari buruzko egiaztapena.

– Jarduketaren edukia:

Ikuskapen zerbitzuak egiaztatuko du –egokien jotzen dituen bitartekoak erabiliz– modu frogagarrian betetzen direla laguntza ekonomikoak jasotzeko ezarrita dauden betekizunak.

– Jarduketa-esparrua:

Jasotako laguntza ekonomikoen hartzaileak”.

Gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko Nafarroako Gobernuaren neurri-plan hori, berariaz taxaturik eta onetsirik, existitzen ez denez, erakunde honek ezin du sakondu prestazio publiko hori jasotzen duten herritarren eskubideetan dauzkan eraginei buruz.

Ez dago jasota, ezta ere, Garapenari Arreta Emateko eta Pertsonak Gizarteratzeko Zerbitzuen eta Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen lantalde bat eratu denik (Gizarte Zerbitzuak Koordinatzeko Batzordea), iragarrita zegoen arren.

3.2. Gizarte Politiketako Departamentuaren ikuskar- jardueraren gainbegiratzea, gizarteratze-errentari dagokionean.

52

Gizarte Politiketako Departamentuak igorritako dokumentazioa aztertu du gure erakundeak.

Dokumentazio horrek aukera ematen du egiaztatzeko gizarteratze-errentaren gaineko kontrolak egiten direla: batetik, eskariak izapidetzeaz arduratzen den unitate kudeatzaileak egiten ditu (aipatzen da 2014an 13.533 kontrol egin direla; hau da, espediente guztia kontrolatu direla), eta, bestetik, Ikuskapen Zerbitzuak egiten ditu (aipatzen da Ikuskapen Zerbitzuak 2014an 427 espediente aztertu dituela).

Bistan denez, bi unitateen gaineko kontrol gehienak unitate kudeatzaile batek eginen lituzke, zeren eta izapidetutako espediente guztiak kontrolatutzat jotzen baitira; Ikuskapen Zerbitzuak egiten dituen kontrolak, berriz, parte txikiena dira.

Ateratzen den beste ondorio bat da ezetsitako espediente kopurua handitu egin dela eta gizarteratze-errentaren gaineko ikuskatzeek ere 2013tik 2014ra gora egin dutela.

Eta hirugarrena da aipatutako dokumentazioan saihestu egiten dela gizarteratze-errenta dela-eta “iruzurraz” hitz egitea, eta, horren orde, “ez-bete- tzearen” kontzeptuaz hitz egiten dela (zeina, ageri-koa denez, ez baita berdina, zeren eta legearen ez-betetze oro ez baita iruzurra).

Hartara, Gizarte Politiketako Departamentuak emandako datuek aukera ematen dute honakoa egiaztatzeko:

A) Izapidetutako espedienteak.

2013an, guztira, gizarteratze-errentaren 16.734 espediente izapidetu ziren; 2014an, berriz, urriaren 15era arte, 13.533 espediente izapidetu dira.

B) Ezetsitako espedienteak.

Izapidetutako espediente guztietatik **posible diren arrazoi guztiengatik honakoak ezetsi ziren**: 2.142 espediente 2013an eta 2.499 espediente 2014an; hau da, guztizkoaren % 12,80 eta

% 18,47, hurrenez hurren.

Halaber, Departamentuaren arabera, 1/2012 Foru Legearen edo 120/1999 Foru Dekretuaren **“ez-betetzereen bat” delaketa** honakoak ezetsi ziren: 457 espediente 2013an eta 712 espediente 2014an (urriaren 15era arte). “Ez-betetzeak” egiaztatzeko fase arrunt honetan ezetsitako espediente kopurua nahiko txikia da: % 2,73, 2013an, eta % 5,26, 2014an, izapidetutako espediente guztiak hartuta.

“Ez-betetzearen” arrazoen artean, handitik txikirako ordenan, honakoak ageri dira, espediente kopuruari dagokionez:

– Familia unitatean izandako aldaketak ez jakinaraztea ezarritako epeetan.

- Beharrezkoak diren datuak ezkutatzea edo informazio okerra ematea.
- Gizarteratzeari buruzko akordioa ez bete- tzea.
- Egoera ebaluatzeko lana ez erraztea eta laguntzarik ez ematea.
- Gizarteratzeari buruzko akordioa ez sinatzea.
- Ondarea ez aurkeztea gizarteratze-errenta eman aurreko aldian.
- Lan eskaintza egoki bati uko egitea.
- Zehapenaren aldian eskari bat egitea.

Nolanahi ere, kalifikatu beharko balitz zein diren arrazoi horietatik balizko “iruzur” batekin (engainatzeko asmoa) lotuta egon daitezkeenak, erakunde honen ustez, aipatutakoetatik, gehienez ere, beharrezkoak diren datuak ezkutatzearekin lotutako arrazoiak leudeke; eta horrek kasuak murriztuko lituzke: 2013an, 124 izanen lirateke eta 2014an, berriz, 189 kasu; hau da, izapidetutako espediente guztien % 0,74 eta % 1,40, hurrenez hurren.

Bestelako arrazoi batzuk gehituta ere, ehune-koak oso baxua izaten jarraituko luke, izapidetutako espedienteen kopuruaren proportzioan.

56

C) Egindako ikuskatzeak.

2013an, Ikuskapen Zerbitzuak 247 espediente berrikusi zituen. 2014an (urriaren 15era arte), Ikus- kapen Zerbitzuak 427 espediente berrikusi zituen.

Departamentuak baieztatzen du aukeraketa modu aleatorioan egin zela.

Horrenbestez, Ikuskapen Zerbitzuaren berri- kuspenek espedienteen guztizkoan egiten duten portzentajea ere baxu samarra da: % 1,48, 2013an eta % 3,16.

D) “Ez-betetzea” dela-eta baja emandako espedienteak.

2013an, ez-betetzereen bat tarteko, 61 espe- dientiari baja eman zitzaien. Eta 2014an (urriaren 15era arte), ez-betetzereen bat tarteko, 94 espe- dientiari baja eman zitzaien.

57

Portzentaje txikiak dira izapidetutako espedien- teen guztizkoan: % 0,36, 2013an, eta % 0,69, 2014an.

13. dokumentuaren azterketak aukera ematen du egiaztatzeko gizarteratze-errenta jasotzearen arloko bajak, bai 2013an, bai 2014an, ez daudela hertsiki iruzurrarekin lotuta.

Honakoak dira baja-arrazoiak:

– Betebehar edo baldintzak ez betetzea (3, 2013an; 12, 2014an).

- Gizarteratze-akordioa ez betetzea (6, 2013an; 13, 2014an).
- Familia unitatean izandako aldaketak ez jakinaraztea ezarritako epean (24 eta 37, hurrenez hurren).
- Gizarteratze eta laneratze akordioa ez betetzea (3, 2014an).
- Datuak ezkutatzea edo informazio okerra ematea (24, 2013an; 21, 2014an).
- Enplegu eskaintza bati ezezkoa ematea (2, 2013an; 4, 2014an).
- Onuradunari legokiokeen prestazio, laguntza edo subsidioari uko egitea (1, 2013an; 4, 2014an).

Ikus daitekeen bezala, bajaren arrazoietakotzatuk onuradunaren ukotik (4, 2014an) edo enplegu-eskaintzei ezezkoa ematek ere heldu dira. Kasu gehienen arrazoia da familia unitatean izandako aldaketak ez jakinaraztea ezarritako epeetan (37, 2014an; hori, askotan, ez-betetze formal bat izan daiteke, ez-betetze substantiboa baino gehiago).

Egiazki, iruzurrarekin lotutakoak izanen lirateke datuak ezkutatzetik heldu direnak, eta hori dela eta kasuak 2013an 24 izatetik 2014an 21 izatera pasatuko lirateke.

E) Zehapen-espedienteak

2013an, arau-hausteengatik 20 zehapen-espediente izapidetu ziren. 2014an (urriaren 15era arte), 17 zehapen-espediente izapidetu ziren.

59

Beste behin, portzentaje txikiak dira izapidetu-tako espedienteen guztizkoan: % 0,12, 2013an; eta

% 0,13, 2014an.

Zehapen-espediente guztiak iruzurretik heldutakotzat hartuta ere –eta hori gehiegizko presuntzioa da–, iruzur-kasuak 44 izanen lirateke 2013an, eta 38, berriz, 2014an, urriaren 15era arte.

F) Ezespenen, ikuskatzeen, bajen eta zeha- pen espedienteen ugaltzea.

2014an (urriaren 15era arte), Gizarte Politiketa- ko Departamentuak gizarteratze-errentaren gaine- ko kontrola areagotu du, 2013. urtearekin alderatu- ta.

- Edozein arrazoiengatiko ezesprenak gehiago izan dira, eta 2.142 izatetik 2.499 izatera pasa dira (% 16,67 gehiago), aldi laburrago batean.
- “Ez-betetzeengatiko” ezesprenak gehiago izan dira, eta 457 izatetik 712 izatera pasa dira (% 55,8 gehiago), aldi laburrago batean.
- Ikuskatze gehiago egin dira, eta 247 izatetik 427 izatera pasa dira (% 72,87 gehiago), aldi labu- rrago batean.
- Ez-betetzereen batengatiko espediente gehia- gori baja eman zaie, eta 61 izatetik 94 izatera pasa dira (% 54,1 gehiago), aldi laburrago batean.
- Zehapen-espedienteen kopuruak 20tik 17ra egin du behera (% 15 gutxiago), baina denbora- tartea laburragoa izan da;

horrenbestez, azkenean, zehapen-espedienteen 2014ko kopurua 2013koa baino handiagoa izan daiteke.

G) Iruzurra egotea.

Datu horien zehaztasunaz haratago, erakunde honek baloratzen duena, emandako informaziotik abiatuta, da gizarteratze-errenta lortzearen arloko “iruzurra” (engainuaren kontzeptu juridikoari erreparatuta) oso txikia dela, izapidetutako eskarien eta jasotako laguntzen guztizko kopuruari erreparatuta.

61

H) Ikuskatze- eta berrikuspen-jarraibide orokor, arrunt eta homogeneousak

Aztertutako informazio honek guztiak aukera ematen du esateko gizarteratze-errentaren kontrola 2014an, berriazko plan baten arabera baino gehiago, 2013ko arau- eta administrazio-jarraibide eta jarraibide orokor beren arabera izan dela.

Kontrol hori unitate kudeatzaile batek modu arruntean garatu du, eskariak izapidetzearen kariatara, eta neurri txikiagoan, Ikuskapen Zerbitzuak, urtero Gizarte

Politiketako Departamentuak onesten duen ikuskapen planaren esparruan.

Ikuskapen Zerbitzuaren 2014ko jarduketa 2013an egin zen modu arrunt eta ohiko beraren arabera gauzatu da, Departamentuak aleatoriotzat jotzen dituen irizpide batzuen araberrako ikuska- tzeen bitartez; izan ere, foru legean ezarritako baldintzak onuradunek ez-betetzearen ondoriozko baja batzuk aplikatu dira prestazioaren ordainke- tan, eta urtarrilaren 23ko 1/2012 Foru Legearen arabera izapidetutako zehapen espediente batzuk ireki eta ebatzi dira.

Nolanahi ere, ikusten da 2013tik 2014ra gizarteratze- errentari buruzko ikuskatzeen kopu- ruak gora egin duela.

4

ONDORIOAK

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

4. ONDORIOAK

Aurrekotik guztitik, honako ondorioak ateratzen ditugu:

65

Lehena. Termino juridiko eta administratiboei erreparatuta, ez da existitzen “Nafarroako Gobernuak gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko duen neurri-plana” ize-nekorik, hari buruzko txostena eskatu baitu Nafarroako Parlamentuko Eledunen Batzarrak.

Gizarte Politiketako Departamentuak ez zuen egin “Gizarteratze-errenta kontrolatzeko eta iruzurraren aurka borrokatzeko neurri-plana” izaneko dokumentu administratiborik.

Hala eta guztiz ere, Departamentuaren ustez plan hori existitu egiten da, kontzeptu material moduan, halakotzat ulertuta erabakien eta berrazko ekintzen eta ekintza koherenteen multzo bat, xede jakin bati edo xede batzuei baliabideak esleitzeko, nahiz eta dokumentu bakar batean

–aldi baterakoa nahiz iraunkorra– idatzita, zabal- tzer eman- da eta ezagututa ez egon.

Garapenari Arreta Emateko eta Pertsonak Gizarteratzeko Zerbitzuaren eta Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen lantaldea (Gizarte Zerbitzuak Koordina- tzeko Batzordea) ez da sortu, iragarrita zegoen arren.

Bigarrena. Gizarte Politiketako Departamen- tuak gizarterat- ze-errentaren gainean 2014an egin duen kontrolak 2013ko araugintza-jarraibide eta jarraibide administratibo eta orokor berei jarraitzen die, eta gizarteratze-errentaren gaineko kon- trol jar- duketa horiek unitate kudeatzaile batek modu arrun- tean garatzen ditu, eskariak izapidetzearen kariatara, eta neurri txikiagoan, Ikuskapen Zerbi- tzuak, urtero Gizarte Politiketako Departamentuak onesten duen ikuskapen plana- ren esparruan.

Hirugarrena. Gizarte Politiketako Departamenduak gizarteratze-errentaren gainean 2014an egin dako kontrol-jardureta 2013koa baino handiagoa izan dela jo daiteke, egindako ikuskatzeen kopuruari eta betebeharren ez-betetzeagatik izandako baje kopuruari begiratuta.

Laugarrena. Gizarteratze-errenta jasotzearen arloko iruzurraren kontzeptu zehatzari buruzko datuak eskatu direnean, Departamentuak ez du zehaztu kontzeptu horri buruzko inongo daturik, zeren eta “ez-betetzen” adierazpidean sartzen baititu kasu guztiak, modu orokorrean.

Bosgarrena. Departamentuak emandako datuetatik abiatuta, erakunde honek jotzen du esan daitekeela oso txikia dela onuradunek (baliabide oso eskasak dituzten pertsonak eta familia-unitateak, gizarte-bazterketaren arrisku-egoeran daudenak) gizarteratze-errentaren eskatzearen eta lortzearen arloan dagoen “iruzurraren” bolumena (prestazioa lortze aldera engainatzeko borondatea edukitzea dela ulertuta).

Eta hori guztia jakinarazi behar diot Nafarroako Parlamentuari erakunde horrek egin digun txosten- eskariari erantzuteko.

Iruñean, 2014ko abenduaren 23an

Nafarroako Arartekoa:

Francisco Javier Enériz Olaechea

68

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa

**Defensor del Pueblo
de Navarra**
Nafarroako Arartekoa